

ذکر مصیبت

سقای کودکان بی پناهم، ابوالفضل(ع)

[۱] پیش از آلبوم های «نواحی اشک» آلبوم دیگری در سال ۹۹ منتشر کردید به نام «مرثیه ناتمام» که شامل نغمات قدیمی عاشورایی بود. این آلبوم ها را با هدف خاصی منتشر می کنید و آیا به هم مرتبط هستند؟

طی یک پژوهش در زمینه آوازهای آیینی و نوحه سرایی در کشور به این نتیجه رسیدیم که مشکلاتی ایجاد شده و در دهه های اخیر اسیر محتوایی شدیم که دیگر مانند گذشته غنی نیست. در گذشته اساسا هنر کاربردی بوده و نقش تعیین کننده ای در زندگی و آیین های ما داشته است. در موسیقی و نوحه سرایی هم به همین ترتیب بوده است. تمام نوحه ها برگرفته از موسیقی ردیف دستگاهی بوده، چه از تعزیه مشتق می شدند یا نمی شدند.

پژوهش ما ما را به این نتیجه رساند که داریم به یک عرصه خالی و بی محتوا می رسیم، به این معنا که ملودی نوحه ها با وجود چنین پشتوانه ای دارد از موسیقی سایر کشورها تغذیه می شود و نغمه هایی به موسیقی عزاداری و نوحه های ما وارد می شود که ارتباطی با آیین های ما ندارد. بنابراین تلاش کردیم ضمن نگاهی به گذشته، زمینه برداشت از آن رافراهم کنیم. قدم اول آلبوم «مرثیه ناتمام» بود. این آلبوم شامل نوحه های عاشورایی بدون موسیقی بود اما مبتنی بر آوازهای ردیف دستگاهی. تجربه دوم «نواحی اشک» بود که نوحه های نواحی مختلف کشور را شامل می شد. به عنوان نمونه، نوحه های کهنی از شهرهای شیراز، شوشتر، تبریز و آبادان و... در این آلبوم بازآرایی شد و سال ۱۴۰۰ در دسترس علاقه مندان قرار گرفت. استقبال از «نواحی اشک» یک جریان را رقم زد و موج گسترده ای شکل داد برای این که به نوحه های قدیمی و بومی که در آن مختصات بومی استان های مختلف هم لحاظ شده، رجعت کنیم. با همین هدف آلبوم دیگری با نام «آن روز آسمان گریست» را در قالب و فرمت دیگری منتشر کردیم که آن هم با استقبال مخاطبان روبه رو شد. امسال بخش دوم «نواحی اشک» را منتشر خواهیم کرد. فعلا قطعات به روز منتشر شده تاده دوم یا سوم محرم به صورت آلبوم در دسترس قرار بگیرد.

[۲] با توجه به این که «نواحی اشک» احیای مداحی کهن نواحی را هدف قرار داده، آیا به گام سوم و چهارم می رسد؟

«نواحی اشک» همچنان ادامه خواهد داشت و قصد داریم به شرط حیات، سال آینده آلبوم دیگری از همین مجموعه را با زبان و گویش های نواحی مختلف کشور تدارک ببینیم.

[۳] چرا در دو آلبوم فعلی، نوحه ها بازخوانی شده است؟ امکان عرضه آنها با صدای مداحان بومی

مرحوم حاج احمد شمشیری (شیشه گران) از پیرغلامان اهل بیت(ع) مجلسش به دلیل توانایی و تسلط بی مانندش بر شعر، حال و هوای حسی ویژه ای داشت.

این عاشق اباعبداء... متولد ۱۳۰۷ در محله گذر لوطی صالح تهران بود. او که در سال ۱۳۷۰ درگذشت، از محضر شاعرانی چون استادان خوشدل تهرانی، هادی رنجی، پرتویضایی و مشفق کاشانی درس آموخت و همدم و همشمن استاد ادبیات آیینی مرحوم صغیر اصفهانی بود و دیوان این

گفت و گو

اهمیت انتشار آلبوم های «نواحی اشک» در گفت و گو با امیرحسین سمیعی

احیای نوحه های نواحی

حاصل سال ها پژوهش در زمینه نغمه های بومی به انتشار آلبوم هایی از نوحه های قدیمی منجر شده که به کار مداحان امروز می آید.

متین رضوانی پور، خواننده و پژوهشگر موسیقی از میان هزاران نغمه ای که از نقاط مختلف گردآوری کرده، برخی از بهترین ها را به همراه شورای موسیقی سازمان فرهنگی- هنری تهران انتخاب کرده است. این نغمه ها بازآفرینی شده و ۱۰ قطعه در قالب «نواحی اشک»

سال گذشته منتشر شد و این روزها ۱۰ قطعه دیگر روز به روز در اختیار علاقه مندان قرار گرفته است. «فصل عزا»، «این دل تنگم عقده ها دارد»، «ای سپرده در خرابه جان»، «ساقی لب تشنگان»، «طفلان مسلم»، «حضرت قاسم (ع)»، «حضرت علی اصغر (ع)»، «شهرزاده اکبر (ع)»، «حضرت ابوالفضل (ع)» و «عزیمت به شام» عناوین این آلبوم است که آهنگسازی آن را آرمان مهربان برعهده داشته و مهدی محمدی، سیدمحسن حسینی و سبحان منکشف در کنار متین رضوانی پور جزو خوانندگان این آلبوم هستند. فعلا قطعات در فضایی مجازی در دسترس علاقه مندان قرار گرفته و پس از دهه اول محرم در قالب آلبومی به نام «نواحی اشک ۲» در دسترس عموم قرار خواهد گرفت.

هدف از گردآوری این قطعات، بازخوانی آنها و انتشار گام به گام قطعه ها در دهه اول ماه محرم و سپس ارائه تمامی آنها در قالب یک آلبوم از جمله مواردی است که در گفت و گو با امیرحسین سمیعی آهنگساز، مدرس موسیقی و معاون هنری سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران پرسیده ایم.

تازه ای از متین رضوانی پور و چند خواننده دیگر عرضه شده است. هدف این بود که نسل جوان موسیقی قاعده مند این حوزه را بشنود و نوحه های قدیم به صورت شسته رفته در دسترس این نسل باشد که اگر خواست از این نوحه ها الهام بگیرد و آنها را در هیات ها اجرا کند.

[۱] اگر از این قطعات فقط متن نوحه را در اختیار داشتید، چطور به ملودی نوحه ها دست پیدا کردید؟ برخی از این نوحه ها به قدری قدمت داشت که اصل

شاعر اهل بیت(ع) را به صورت کامل، از حفظ بود و در مجالس خود از اشعاروی استفاده های هنرمندانه ای می کرد. او در هیات های مهدیون، فاطمیون، قائم آل محمد(عج)، حضرت رقیه(س) و ابوالفضلای های غرب تهران به طور ثابت برنامه اجرا می کرد.

ذکر مصیبت های حضرت رقیه (س)، حضرت عباس (س)، ذکر مصیبت پیامبر (ص) و امام حسین (ع)، ذکر مصیبت امام هادی(ع) و امام حسین(ع) از جمله آثار مطرح اوست.

نگاه

برای آینده

تاثیر آلبوم های «نواحی اشک»، در کوتاه مدت و حتی میان مدت مشخص نمی شود. شاید در ۵ یا ۱۰ سال آینده این آلبوم ها بتوانند یک تغییر نگرش ایجاد کنند. تا همین جا، هیات هایی از سراسر ایران سراغ همین نوحه های قدیمی آمده اند که برگرفته از ریشه های سنتی خودشان است. ارزیابی این که بتوانیم در برابر موج موسیقی های غربیرومی که وارد نوحه خوانی شده، موفقیت چشمگیری داشته باشیم یا نه، سوالی است که گذشت زمان مشخص خواهد شد.

حمید غنیی کرمانسائی

کردیم. کاری که ما کردیم بازآرایی تنظیمی بوده، به علاوه موسیقی همراهی کننده که زیرصدای خواننده افزوده شده است. در «نواحی اشک ۲» خواننده های بیشتری این قطعات را می خوانند و در دو قطعه افتخار همکاری با دو خواننده نوجوان را داشتیم.

[۲] «نواحی اشک ۳» که با گویش های مختلف است، توسط مداحان بومی اجرا خواهد شد یا باز هم آقای رضوانی پور آنها را خواهد خواند؟

سال آینده اگر امکان ادامه کار فراهم بود، آقای رضوانی پور پژوهش و انتخاب نوحه های آلبوم سوم را نیز برعهده خواهد داشت و البته انتخاب نوحه خوان ها نیز برعهده ایشان خواهد بود. در تلاشیم که خواننده های بومی را دعوت به همکاری کنیم و با یک بازآرایی تنظیمی و موسیقی همراه آلبوم «نواحی اشک ۳» به علاقه مندان ارائه کنیم.

[۳] چرا اصرا دارید که این قطعات بازخوانی شوند؟

از آنجا که هدف ما ارائه آثاری قابل استفاده در

هیات ها بود، باید آنها را کمی به روز می کردیم

طوری که مورد توجه نوحه خوان ها و مردم قرار

بگیرند. این آثار به همان شکل اصیل اما با تنظیم

تازه تر و مناسب تر و با موسیقی همراهی کننده در

اختیار مخاطب قرار گرفته که بتوانند با این آثار

ارتباط بگیرند.

برای خواندن ادامه مطلب و شنیدن نواحی اشک گوشه ای را اسکن کنید

جام جمعه

موسیقی

MUSIC

چهارشنبه ۱۲ مرداد ۱۴۰۱ شماره ۶۲۷۶

یادداشت

خدمت به اصالت نوحه ها

متین رضوانی پور

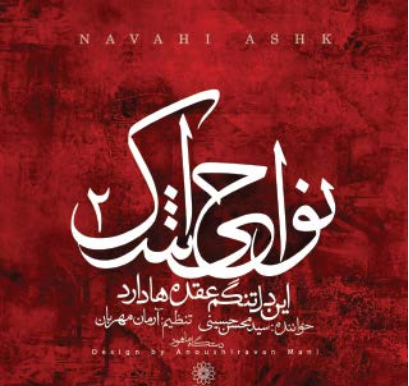
خواننده و پژوهشگر

نغمه های موسیقی عزا و الحان مذهبی بخشی از فرهنگ اقوام مختلف ایران است که در کنار شادپایانه ها، لالایی ها و سایر نغمه ها، احساس و اندیشه مردمان این سرزمین را روایت می کنند. از سال ۱۳۸۳ در سراسر ایران تحقیقاتی در زمینه

نغمه های موسیقی سنتی نواحی مختلف را آغاز کردم و موفق به گردآوری نزدیک به ۴۰ هزار نغمه در این باره شدم که برخی از آنها با خطر فراموشی مواجه بودند اما در چند پروژه موفق شدیم برخی از آنها را بازخوانی و بازآفرینی کنیم. سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران قدمی برداشت برای انتشار نوحه های نواحی ایران و هر سال از من خواستند که «۱۰ نوحه خاص و درجه یک را به آنها معرفی کنم؛ آثاری که ملودی های کمتر شنیده شده ای دارند و اصالت آنها به موسیقی سنتی کشورمان برمی گردد. این قطعات را بازخوانی کردم و در قالب «نواحی اشک ۱» منتشر شد. امسال

هم فرصت بیشتری در اختیار داشتیم و هم تجربه بیشتر و به قصد ایجاد تنوع از دوستان دیگری خواستیم که در کنارمان باشند و خواندن برخی از این قطعات را برعهده بگیرند. حالا قطعات «نواحی اشک ۲» نیز در دسترس مردم قرار گرفته است. امیدواریم سال آینده نوحه خوان هایی از سراسر ایران با ما همکاری کنند و بتوانیم سومین آلبوم را نیز به علاقه مندان ارائه کنیم.

در بازخوانی قطعات مهم ترین دغدغه من و دیگر خوانندگان، درست خواندن نغمه ها بود و البته حفظ اصالت هر قطعه. هر خواننده ای برای آوازش شناسنامه ای دارد. لحنی دارد، تحریرهای خاص خودش را اجرا می کند و نواصی هایی ارائه می دهد که در کنار هم شناسنامه آوازش را شکل می دهند. تلاش ما در بازخوانی این نوحه های قدیمی، حفظ اصالت تحریرها، نواصی ها و ملودی هر قطعه بود. نکته مهم این است که نوحه های اصیل از متن بسیار قوی برخوردار هستند و ترانه ها به قدری موثر و درست سروده شده اند که نه تنها نیاز به تغییر و بازآفرینی نداشتند، بلکه باید تلاش می کردیم خدشهای به آنها وارد نشود. این نوحه های ارزشمند و این متون قدرتمند، باید ملودی اجرایی شدند که اصالت و تاثیرگذاری آنها از بین نرود. معتقدم در فرآیند بازخوانی هر قطعه ای اگر شعر یا ترانه خوب و درست ارائه شود و اصالت اثر مدنظر قرار گیرد، حتما نتیجه کار مورد توجه قرار خواهد گرفت و قطعه بین مخاطبان فراگیر خواهد شد. امیدوارم مردم به خصوص جوان ها این آلبوم ها که از اصالت موسیقی سنتی و فرهنگ بومی نواحی ایران برآمده اند را بشنوند و به احیا و فراگیری این اصالت ها کمک کنند.

همه تلاش ما حفظ همین اصالت ها بوده و فقط در شکل تنظیم قطعات کمی به روزر عمل کردیم، موسیقی به منظور فضا سازی و ایجاد ریتم ملایم زیر آواز گنجانده شده، فقط با این هدف که نوحه ها برای جوان های امروز جذابیت داشته باشد و از آن استقبال کنند اما در آواز به سنت ها پایدار ماندیم.

در این پروژه گام به گام پیش رفتیم؛ ابتدا قطعات را با موسیقی همراهی کننده ارائه دادیم. در گام بعدی از حضور چند خواننده بهره گرفتیم و در آینده قصد داریم از حضور هنرمندان نواحی استفاده کنیم. ضمن این که قطعات یکی بعد از دیگری منتشر شدند تا هم متناسب با روزهای محرم باشند، هم پاسخگوی نیاز و علاقه مخاطبان و نیز فرصت داشته باشیم دیدگاه ها و نظرات مخاطبان را دریافت کنیم. خوشبختانه آلبوم ها با استقبال مخاطبانی از طیف های مختلف قرار گرفته و آنچه به اطلاع ما رسیده مهر و تشویق شنودگان بوده است. سال گذشته استقبال مخاطبان ما را به ادامه این پروژه امیدوار کرد و قدم بعدی را برداشتیم. امسال هم استقبال و تشویق های مخاطبان می تواند این مسیر را هموار کند و در فرصت مناسب تر و با اطمینان بیشتر، آلبوم بعدی را تدارک ببینیم.

در کنار جوان تهرایی که قطعات این آلبوم را به خاطر اصالت شان دوست داشتند و مهرشان را به ما اظهار کرده اند بزرگ ترها و پیشکسوتان هم پیام های مثبت ارسال کردند و از دلگرمی ها و تشویق های آنها بسیار برخوردار شدیم. آنها بیشتر از جوان ترها، انتشار این آلبوم را ستودند و به اعتقاد این گروه از مخاطبان اجرای دوباره نوحه های قدیمی کار ارزشمندی بوده و به دلیل حفظ این اصالت بوده که محبت شان را نشان ما کردند.

نت های موسیقی، گاه چنان کنار هم می نشینند که سوزناک ترین غم ها را روایت می کنند، همچنان که در بسیاری از آلبوم های عاشورایی، نماآهنگ ها و تک آهنگ ها، ملودی های اندوه را شنیده ایم. در میان هنرمندان این

سرزمین از خنیاگران نواحی تا لوریس چکنوا و ارانی ارمنی، دل به ملودی های عاشورایی داده اند و برای روایت واقعه، نت ها را به خدمت گرفته اند. این گزارش اشاره ای است به چند قطره از این دریای عظیم و برخی از به یادماندنی ترین قطعاتی که درباره حماسه بزرگ عاشورا و شهادت امام حسین(ع) و یاران ایشان ساخته شده است.

ماه محرم، روز عاشورا و شخصیت های این تاریخ غریب، در خاطر ما با نواها و اشعاری پیوند خورده که حالا جزو خاطره جمعی همه ما هستند. «نینوا» ساخته حسین علیزاده و «روز واقعه» از ساخته های مجید انتظامی از جمله بهترین ها و «شب دهم»

